سەری

بێ رۆزی لەژێر خاکدایە

کۆمەڵێ رووداوی واقیعی کۆمەڵگای
ئیسلامیمانە

نووسینی
حەسەنی پێنجوێنی

چاپی یەکەم
2003- 1423

ئەم کتێبە:

بریتییە لە کۆمەڵێ رووداوی واقیعی ناو کۆمەڵگای ئیسلامیمان، دەستی خوێنەر دەگرن و دەیبەنە ناو رووداوەکانەوە، و لە بارەی ژێواری خۆیان و هەموو گیانداریکی تر دڵنیای دەکەن، واتای ئەم ئایەتە پیرۆزەیان بەتەواوی لا بەرجەستە دەبێ کە خوا دەفەرموێ:

" وَكَأَيِّن مِنْ دَابَّةٍ لا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ"العنكبوت/٦٠.

سەری

بێ ڕۆزی لەژێر خاکدایە

کۆمەڵێ ڕووداوی واقیعی کۆمەڵگای
ئیسلامیمانە

نووسینی
حەسەنی پێنجوێنی

چاپی یەکەم
2003- 1423

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين والصلاة و السلام على خير خلقه محمد وآله ومن تبعه باحسان إلى يوم الدين.

ناوی کتێب: سەری بێ ڕۆزی لەژێر خاکدایە.

نووسینی: حەسەن پێنجوێنی.

تیراژ: ٢٠٠٠

ساڵی لە چاپدانی: ١٤٢٣ھ - ٢٠٠٣ز

چاپخانەی: ڕۆژهەڵات.

بڵاوکردنەوەی: ناوەندی ڕۆشنبیر.

پێشەكی:

خوێنەری ئازیز! هەروەك دەزانیت باوەڕ بە رازیق بوونی خوا بەشێكە لە بیر وباوەڕی ئیسلامیمان، وە چەندەها ناو لەناوە پیرۆزەكانی خوا پەیوەندییان بە رزق و ژێوارییەوە هەیە، وە لەبەشی زۆری سورەتەكانی قورئاندا باسی ژێواری و رزقدانی لەلایەن خواوە بۆ مەخلووقاتی كردووە، نزیكەی ١٢٣ جار لەقورئانا باسی ماددەی رزقی كردوە بەخۆی و چاوگ و لق و پرژەكانیەوە..با ئەو ناوانەش لەولاوە بوەستن كە راستەوخۆ پەیوەندییان بەرزقەوە هەیە وەك ناوی{المغني، القابض، الباسط، الوهاب، الواسع الخ)

لەعەقیدەی ئیسلامیماندا هەركەس باوەڕی تەواوی بەوە نەبێ كە خوا رازیقە، یا لەوە دڵنیا نەبێ كە رزقی بەدەست خوایە، یا لێی یەقین نەبێ كە هەرچی وا لەسەر زەویدا ناتوانێ رزقی ئەم زیاد و كەم بكات، باچاوێك بە خۆیا بخشێنێتەوە، چونكە عەقیدەكەی دانەمەزراوە، لەگەڵ عەقیدەی بەتاڵیشدا هیچ چاكەیەك سوودی نییە، و هەر زەحمەتێك بكێشێ جگە لەماندووبوون هیچی بۆ نامێنێتەوە..

جا لەبەر ئەوە كەلەژیانی خۆمدا كەسانێكم بینیوە نویژخوێن و رۆژوو گر، بەڵام لەم بارەوە زۆر وێران و لێقەوماوبوون، بەپێویستم

زانی ئەم مەسەلەیە باشتر روون بكەینەوە، تا مرۆڤی موسڵمان هیچ گومان ودوو دڵییەكی لەوبارەوە نەمێنێ، ولێی یەقین بێ كە چۆن ئەجەلی بەدەست خوایە و دیاری كراوە رزقیشی ئاوەها دیاری كراوە، تا بەتەواوی تەسلیمی فەرمانی خوا ببێت، و بۆ بەدەستهێنانی ژێواری كەسێكی تر جگە لە ئەڵلا بە خوا و رازیقی خۆی نەزانێ، و لەو بارەوە رێی نا دروست نەگرێتە بەر، و دەستی خەڵكی نەبڕێ ومالی خەڵكی قووت نەدات، و بەخوێنی هاو نەوعی خۆی ورگی زل نەكات، قەناعەتی تەواوی هەبێ، و بەشوێن پاك وحەلاڵدا بگەڕێ.!

لەم قسەیەی من وا حالی نەبیت بڕۆیت لەكونجێكا دابنیشی و تەمبەڵ و تەوەزەل پالی لێ بدەیتەوە، بەتەمای ئەوەبی خوا لە عاسمانەوە بۆت ببارێنێ، نە.. مەبەستم ئەوە نییە، بەڵكو مەبەستم ئەوەیە لەبەرخاتری پووڵ وپارە خۆت نەفرۆشیت، سەری بەندەگی بۆ زاڵم وخوا نەناس دانەنەوێنی، لەترسی نان بڕین دینەكەت و غیرەتت نەفرۆشی..

مەبەستم ئەوەیە تا لەتواناتا هەیە هەوڵ بدە، بەحەلاڵی نانی خۆت و منداڵت پەیدا بكە، هەوڵ بدە و تێبكۆشە، كاسبی بكە، ماڵی دنیا بەدەست بێنە، بەڵام مەبەرە عەبد و خزمەتكاری ماڵەكەت، ئەگەر لە هەوڵەكەتا سەر نەكەوتی خەفەت تووشی نەخۆشیت

نـەكات!! شـەیتان زەفەرت پێنەبات، لەدین لات نەدات، رێیەكی تری حـەلاڵ بگـرەبەر، شێوازەكەی بۆ بگۆڕە، دیسان مەبەستم ئەوەیەلەم بـاس و بەسـەرهاتانە سـوود وەربگری، و بە نموونەوە لە واتای رازق بوونـی خـوا حـاڵی بـبی، چـونكە نموونەباشـتر شـت روون دەكاتـەوە، ،نموونەكانـیش لەشـێوەی چـیرۆك و بەسـەرهاتدان، بـەلاّم چـیرۆكی واقـیعی و رووداو نـەك خـەیاڵی و دروسـتكراو، لەواقـیعدا چـیرۆك تابلۆیـــەكی زیـــندووە و دەســـتی ئادەمـــیزاد دەگـــرێ و بەهەســـت وئیحساسیكی تایبەتەوە دیمەنەكانی پیشان ئەدات..

قورئانــیش كـە بەرنامــەی خوایــە لەبەسـەرهاتی پەروەردەیــیدا دەسـتێكی بـالاّی هـەبووە، بگـرە بەشـێكی گـرنگی بـۆ ئـەو مەبەسـتە تـەرخان كـردووە، و رێـنموونی ئیمانداران‌ـیش دەكـات تـا چـیرۆكی ئاڕاسـتە و پـەروەردەیی بگـێڕنەوە، ئەوەتـە دەفەرموێ: " فَاقْصُصْ الْقَصَـصَ لَعَلَّهُـمْ يَـتَفَكَّرُونَ " الأعـراف/١٧٦. هـیوادارم توانیبێـتمان ئـەركی سەرشـانمان بەجێهێـنابێ و خوایـش بۆمـان بكاتە توێشووی پاشە رۆژمان انه نعم المولى ونعم النصير.

حەسەنی پێنجوێنی

پێرس-ئوسترالیا.

لـەو كاتـەدا كـە لەسـەر جێگەدا كەوتبووم و لاقم شكا بوو، شتی زۆر سـەیرو سـەمەرەم دەبیست، هەریەكـەیان پەندو عیبرەتێ بوون بۆخۆیان، بۆیە منیش لە یاداشتی رۆژانەی خۆما تۆمارم كردن، بەو هــیوایەی رۆژێ بــتوانم پاكنووســیان بكــەم وبــیخەمە بەردەســت خوێنەران تا سوودی بۆ هەموان هەبێ..

قەدەر وابوو من هەندێ چاك بوومەوە و كەوتمە دارەدارە!! بەلاّم بـەرەو زیـندانەكانی رژێـم قۆڵبەسـت و چاوپێچ كـرام، و لـە ئەمنی سلێمانی و ئاسایشی گشـتی بـەغدا شـەش مانگـێك بێسـەرو شـوێن كراین، و پاشان دراین بە دادگای شۆڕش!! و بێ تاوان ناسراین!!

لـە مـاوەی ئەم زیندانییەما هەندێك لەدەستخەتەكانم تیا چوون، و هــەندێكی تریشــیان بێسەروشــوێن.. یاداشــتەكەم لــەم بەشــەی دوەمــیان بــوو..بـەو هـیوایەی پـێی شـاد ببمەوە چـونكە شـتی زۆر بەسوودی تێدایە..

پـاش مـاوەی زیـندانی ماوەیـەك بـە ئیسـراحەت دانیشـتم، بـەلاّم زۆری نەخایاند دیسان فەرمانی گرتنم دەرچووەوە، و هاتن بم گرن، بـەلاّم قـەدەر وابـوو كـە لـەماڵ نەبم و بەردەستیان نەكەوم.. منیش خـۆم شـاردەوە، هـەروەك ئاشـكرایە لە چاوە،چاو و دڵە راوكەدا ژیان

نابرێتە سەر، دێهاتەکانی کوردستانیش هەمووی ساراکڵ ببوون و لەگەڵ خاکدا یەکسان کرابوون، بەناچاری کۆچمان بەرەو کوردستانی ئەودیو کرد، لەوێ دووساڵ ماینەوە، لەو ماوەدا چاوم بەخەزێنەی بیرەوەرییەکانمدا خشاندەوە و هەندێ لەو باسانەم تۆمارکرد و بەشێوەی فتوکۆپی بڵاوم کردنەوە.. وا ئێستاش نۆرەی ئەوە هاتووە بخرێنە ناو کەمپیوتەرەوەو بەچاپ بگەیەنرێن، بەو هیوایەی سوودی بۆ خوێنەران هەبێ.

پێش ئەوەی بڕۆینە ناو رووداوەکانەوە دەمەوێ شتێکتان بۆ بگێڕمەوە کە لەراستێدا شوێنەوارێکی زۆر گەورەی لە دڵ ودەروونمدا هەبوو!!

لەوکاتی لاق شکانەدا بەهۆی ئیلتیهاباتەوە کەوتنەکەم درێژەی کێشا و زیاتر لە دووساڵ و نیو لەسەر جێگەدا بووم.. ئالەو کاتەدا کە تازە خانووم کردبوەوە و زۆر قەرزار بووم ، تەنیا سەرچاوەی دەستکەوتم معاشەکەم بوو، فەرمانێك دەرچوو معاشەکەیشم برا!! ئەمە شتێکی چاوەڕوان نەکراو بوو، چونکە خەڵکی وازیان لە دەستکەوتی باش دەهێنا بۆ معاشی رەسمی و دەیان گوت: هەرچەند معاشەکە بەقەد دەستکەوتەکانی تریش نابێ بەڵام واز لەوان دێنین

بۆ معاشەکە لەبەر ئایندە و داهاتوو!! ئینسان ئەگەر نەخۆش بکەوێ و لێی بقەومێ معاشەکەی هەر هەیە!!

جا کەمن ئالەوکاتی لێ قەومانەدا معاشەکەم بڕابوو، خەڵکی زۆر بەزەییان پیاما دەهاتەوە، و باسی رازیقبوونیخوایان بۆ دەگێڕامەوە، و دڵخۆشییان ئەدامەوە..

لەو هەڵوێستە چاکانەی کە شوێنەوارێکی گەورەیان لەدڵ و دەروونمدا هەبوو، و هەرگیز لەبیرم ناچێتەوە، هەڵوێستی مامۆستا یەکی برادەرم بوو، کە بیستبووی مانگانەکەم بڕاوە هات بۆلام و گوتی:

کاك حەسەن! هەروەك دەزانی من و خێزانم مامۆستاین، و دوومعاشمان هەیە، و یەك منداڵیشمان هەیە، تۆیش حەوت سەر خێزانی و معاشەکەت بڕاوە، ئێمە لەماڵەوە بڕیارمان داوە مانگانەکەی خێزانم بۆخۆمان خەرج بکەین و مانگانەکەی خۆیشم بێنین بۆ تۆ، تا کاتێ معاشەکەت وەردەگریتەوە!! هیوادارم دڵئاسوودەمان بکەیت، چونکە هەواڵی ئەم نان بڕینەی تۆ، وای لێکردووین بەئاسانی پارومان بۆ قووت نەچێ، باوەڕ و ویژدانمان ئازارمان دەدات، ئێمە دوو معاشمان هەبێ و تۆیش بەحەوت سەر خێزانەوە و لەم کاتی نەخۆشی و قەرزارییەدا بێمعاش بیت!!

منیش لەتاو سۆزو هەستی پاکی برایانەی ئەو برایە چاوم پڕ لە فرمێسکی شادی بوو، شادی وخۆشییەکی کەم وێنە هەموو گیانمی داگیر کردبوو، بەخۆمم دەگوت: ئەگەر ئینسان برادەری ئاوەهای ببێ هەست بەلێقەومان دەکا؟ ناهەقم نەبوو، کێ بەو هەڵوێستە مەردانەیە دڵخۆش نابێت و هەموو گیانی لەخۆشیا پێ ناکەنێ؟ چ موسڵمانێك شتی وا ببیستێ سوجدەی شوکور بۆخوا نابات کە برادەری وای پێ بەخشیوە؟!

منیش پڕ بەدڵ سوپاسی ئەوهەستە خاوێنەیم کرد و گوتم: خوا بەرەکەت بخاتە ناو ماڵ و منداڵتەوە و پاداشتی خێرت بداتەوە، بەڵام من پێویستم پێی نییەو سوپاس بۆ خوا موحتاج نیم، هەرچەند قبوڵم نەکرد و هیچم لێ وەرنەگرت، بەڵام چونکە قسەکە لەکانگای دڵیەوە دەهاتە دەر و عەزمی بۆ هێنان جەزم بوو، وام ئەزانی هەموو مانگێك ئەو معاشەم بۆ دێنێت..

هەڵوێستی ئەو برادەرەم لێرەدا گێڕایەوە، تا ببێتە نموونەیەك بۆ هەموو دوو برادەرێك، وخوێنەریش بەدڵ دوعایەکی خێری بۆ بکات.. وەك ئەمەك ناسی بۆ هەڵوێستی مەردانەی و ڕێزنانێك لێی.

سوپاس بۆ ئەوخوایەی بە هۆی ئەم ئیسلامەوە برادەری وای بۆ سازاندین لەکاتی تەنگانەدا خەم وتەمی دەروونمانی ڕەواندەوە!!

-١-

" وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الأَرْضِ إِلاَّ عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا، وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا، كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ"[1].

سەری بێ ڕۆزی لە ژێر خاکدایە:

ڕۆژێکیان چەند کەسێك هاتن بۆلام و دڵخۆشیان دامەوە، و لەناو قسەکانیانا ئەم پەندە کوردییەیان باس کرد کە دەڵێت: "سەری بێ ڕۆزی لە ژێر خاکدایە"!!

ئەڵبەت منیش مەمنوونیان بووم و سوپاسم کردن، و لەوە دڵنیام کردن کە سوپاس بۆ خوا خەفەت ناخۆم، و ڕازیم بەقەزای خوا، و لێی بەزیادبێ تا ئەندازەیەك خۆگری لەم مەسەلەیەدا پێبەخشیوم، و باوەڕی موتڵەقم بەوە هەیە کە خوا ڕازیقە و پەکم ناخات!!

عادەتم وا بوو هەرکەس بهاتبایە بۆلام دڵخۆشیم دەدایەوە و شتێکم لە ئایەت وحەدیس و بەسەرهاتی پیاوچاکان بۆباس دەکرد،

1- سورة هود/٦.

کاتێ ئەویش هەڵدەستا بەدڵخۆشیەوە دەڕۆیشت و بەجێی دەهێشتم.

جا لەوەڵامی ئەو برادەرەدا کە گوتی: سەری بێ رۆزی لە ژێر خاکدایە!! گوتم: خوا پاداشتت بداتەوە بۆ ئەو بیر خستنەوە و یادهێنانەوە، لەگەڵ ئەوەدا دڵنیابە کە لە رازیقبوونی خوا دڵنیام!! من بەسەرهاتی ئیبراهیمی کوڕی ئەدهەمم خوێندۆتەوە کە بەهۆی چییەوە واز لە عەنعەنەی پاشایتی دێنێت، و ئەو رووداوە گرنگە ئاوەڕۆی ژیانی دەگۆڕێ!!بەڵام باوەڕتان هەبێ من لەژیانی رۆژانەی خۆما شتی وام بینیوە ئەتوانم بڵێم: لەوە گرنگتر، ئەڵبەت باسی ناکەم. بەڵام دڵنیاییەکی تەواوی لەبارەی رازیق بوونی خواوە بۆ بەدی هێناوم، و بەتەواوی لێم روونە کە خوا پەکی کەس ناخات، و ئەو پەندە کوردییەم لێ بووەتە یەقینی، کە دەڵێت: سەری بێ رۆزی لەژێر خاکدایە..

قەلی پاروو رفێن:

یەکێك لەناو دانیشتوانا گوتی: مامۆستا لەوانەیە هەندێك ئەو باسەیان بیستبێ بەڵام ئێمە نەمان بیستووە، ئەو روداوەی بووە هۆی گۆڕینی ژیانی ئیبراهیم چی بوو؟

گوتم: دەگێڕنەوە کە: ئیبراهیمی کوڕی ئەدهەم لەگەڵ دەستەو دایەرەی خۆیا بە عەنعەنەی پاشایەتییەوە رێ دەکەون و بۆ راو دەچن، پاش ئەوەی چەند ئاسکێك دەکوژن و راوێکی باش دەکەن و گۆشت دەبرژێنن سفرەو خوانی پاشایی رادەخەن، و دەست بە نان خواردن دەکەن..ئا لەو کاتەدا قەلێك دێت و بێ شەرمانە پڕ بەپارچە نانێکدا دەکات و دەیڕفێنێ!!

ئیبراهیم زۆری پێسەیر ئەبێ چۆن ئەم باڵندەیە ئەوەند بێ شەرم بوو لەناو ئەم عەشاماتەدا پڕی بەو پارچە نانەدا کرد و رفاندی!! بۆیە فەرمان دەکات ئەسپی شاهانەی بۆ زین بکەن، سواری ئەسپی تیژ رەوی خۆی دەبێ و دەکەوێتە شوێن قەلەکە، ئەو بەعاسمانەوە دەفڕێ و ئەمیش بەسەر زەویدا شوێنی دەکەوێ!! تا لەدوورەوە دەبینێ قەلەکە لەسەر گردۆڵەیەك نیشتەوە..

ئەمیش ئەسپەکەی تاو دەدات و زۆر ناخایەنێ دەگاتە سەر گردۆڵەکە، بەڵام دەبینێ لە سەر سنگی جوستەیەکەوە هەڵدەفڕێ!. پەلەوەری لەبیر دەچێتەوە و دەچێت بۆ سەر لاشەو جوستەی کەوتوو، دەبینێ پیاوێکی زیندووە، بەڵام چوار مێخەی کێشراوە و بەگازی پشتا راخراوە!!

لێی دەپرسێ: ئەوە تۆ چ کارەیت و بۆچ وا بەستراویتەوە؟

ئەویش ئەڵێ: تۆ جارێ بمکەرەوە، و رزگارم بکە، ئەو کاتە بەسەرهاتی خۆمت بۆ دەگێڕمەوە..

ئیبراهیم دەیکاتەوە..

ئەویش بەم جۆرە بەسەرهاتی خۆی بۆ دەگێڕێتەوە و دەڵێ: من سەرۆکی کاروانێکی بازرگانی بووم، کوتاڵ و شتومەکێکی زۆرمان پێ بوو، چەتەمان لێ پەیدا بوو رێیان لێ گرتین و روتیان کردینەوە و خستینیانە سەر ساجی عەلی!! زیاد لەوە نیازیشیان بوو بمان کوژن!! یەکێکیان کە هێشتا سۆلسۆلەیەك ئیمان لەدڵیا مابوو پێی گوتن: ئەرێ برا! ئەمانە درەنگ هاتوون؟ کەمیان هێناوە؟ بۆچ بیان کوژین؟

گوتیان: ئەی چیان لێ بکەین؟

گوتی: لەم رێگەو بانە دووریان دەخەینەوە، و لەوێ دەیان بەستینەوە، ئەگەر پاش ئێمە کەسێك بوو ئەوا بەرەڵایان دەکات، و ئەو کاتە ئێمەش دوور کەوتووینەتەوە!! خۆ ئەگەر کەس نەبوو ئەوا بۆ خۆیان دەمرن و ئێمەش لەدەستیان رزگارمان دەبێ!!

جا ئەوە سێ رۆژی تەواوە من لێرەدا چوار پەلم بەستراوەتەوە، خوا ئەم باڵندەیە بۆ رامکردووم و وەك مەئمووریك دێت لەسەرسنگم دەنیشێتەوە و بەدەنووك نان بە دەممەوە دەکات!!

پێش ئەوەی تۆ بێیت پارچە نانێکی بۆهێنا بووم، لەگەڵ تۆ دەرکەوتی ئەویش هەڵفڕی و رۆیشت!!

کاتێ ئیبراهیم ئەم بەسەرهاتە دەبیستێ تەزوویەك بە هەموو لەشیا دێت و تاسێك دەیباتەوە و سەری لە کاری خوا سوڕدەمێنێ و لەویا بڕیار دەدات واز لەتەخت وتاجی شاهی بێنێ و رووبکاتە عیبادەت و گۆشەگیری!!

پاش گێڕانەوەی بەسەرهاتەکە گوتم: برایان! خوا رزقی ئەو پیاوەی بەو پەلەوەرەدا ناردووە، و بۆی کردۆتە وەسیلەی ژێواری ، من بڕوای تەواوم هەیە کەرزقی من چی بێ بۆم دەنێرێ، چونکە رازیقی من خودایە، نەك دەوڵەت، مانگانەکەم وەسیلەیەك بوو بۆرزقم، ئەو نەماوە خوا وەسیلەیەکی ترم بۆ ئەسازێنێ[2]..

ئینجا ئەوەش بزانن کە ئەم بەسەرهاتەی ئیبراهیمی ئەدهەمە پێی دەگوترێ: هەواڵ"خبر"، هەواڵیش ئیحتیمالی راست ودرۆی هەیە، بەڵام من لەم نەخۆشیەمدا شتیوام دیوە، زۆر لەو رووداوە سەیر و سەر سوڕهێنەرتر. بۆنموونە:

2- سوبحانەڵلا زۆری پێ نەچوو گوتیان: یاسایەك هەیە ئەوەی دکتۆر و لیژنەی پزیشکی شایەتی بۆ بدات کە نەخۆشییەکەی نەخۆشییەکی درێژ خایەنە، و زوو چاك نابێتەوە، بۆی هەیە تا سێ ساڵ ئیجازەی نەخۆشی بدرێتێ بەمعاشی تەواوەوە.. پاش سێ مانگ منیش سوودم لەو یاسایە وەرگرت..

لەكاتی معاش بڕانی دووەمدا بازرگانێكی ناسراو كارگەی نانە قەیسی هەبوو, گوتی: مامۆستا! ئەوە بۆچ نانەقەیسی نابەیت بۆ بەغدا و بیفرۆشیت؟

گوتم: ئاخر(فلاّنە كەس)! هیچ دەستمایەیەكم نییە!!

گوتی: من پڕ یەك پیكابت ئەدەمێ، كەفرۆشتت پارەكەم بدەرێ!

گوتم: مالّت ئاوا.. پیكابێكی تویّتا فەلاحیم بەكرێ گرت بۆبەغدا، و پڕم كرد لەنانە قەیسی، پاش نوێژی بەیانی لەسلێمانی دەرچووین، گەیشتینە بەغدا و هەر ئەو ڕۆژە فرۆشتم و گەڕاینەوە، بۆ نوێژی عیشا گەیشتینەوە سلێمانی، تەنیا ئەو ڕۆژە بەئەندازەی معاشی سێ مانگ قازانجم كرد و پارەم دەستكەوت!!

# # #

"وَكَأَيِّن مِنْ دَابَّةٍ لا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ"العنكبوت٦٠ .

-٢-

سۆفی چیت دیوە؟!

برا دەرێك لە ناو خەڵكەكەدا دانیشتبوو، گوتی: مامۆستا! ئەم بەسەرهاتەی ئیبراهیم چەند سەدەیەك لەمەو بەر رووی داوە، بەسەرهاتێكی كۆنی مێژووییە، بەلاَم باوكی خۆم شتێكی دیوە، زۆر لەمە سەیرتر، لەراستیدا ئەو روداوەش بەتەواوی ئاوەڕۆی ژیانی باوكمی گۆڕیی.

گوتم: چۆن؟ گوتی: باوكم لەسەرەتای ژیانیا دەبێتە پیاوی ماڵ شێخ مەحموودی حەفید، ئەوانیش دەیكەنە سەركار و دەینێرن بۆ {باشماخ}[3] تا سەرپەرشتی ئەو سێدانگە مولكەی ئەوێیان بۆ بكات..

باوكم گوتی: لەكاتی خەرمان هەڵگرتنا عادەتمان وابوو: پیاوێكی ماقووڵی ریش سپیمان ئەهێنا تا ئاگای لە بەشكردنەكەبێ و هیچ لایەك غەدری لێنەكرێت.. بۆ ئەم كارەش پیاوێكمان هەڵبژاردبوو بەناوی سۆفی حەمەومین(محمدأمین)، پیاوێكی ریش سپی و پارێزكار و روو لەخوا بوو، هەموولایەكیش خۆشیان دەویست!!

رۆژێ (سۆفی حەمەومین)مان ئاگادار كردەوە كە ئێوارە ئامادەبێ تا فلاَنە خەرمان هەڵبگرین، پاش عەسر زۆر چاوەڕوانی سۆفی

3- باشماخ دێیەكە نزیكی سەعاتە رێیەك لە پێنجوێنەوە دوورەو كەوتۆتە رۆژهەلاَتی ئەم شارەوە و لەناو سنووری ئێراندایە..

بووین بەلاَم نەبوو، بەناچاری هەستاین، خەرمانمان بەجێ هێشت وهەڵمان گرت بۆ سبەینێ..

باوكم گوتی: هاتمە خوارێ بەرەو ئاوی باشماخ كە لەناوچەی مەریوان و پێنجوێنەوە سنووری نێوان دەوڵەتی ئێران و عیراقە، دیتم سۆفی لەقە لەق بەرەو ژوور دێت..

منیش پاش سلاَو كردن گوتم: ئەوە سۆفی حەمەومین! ماڵت خرا نەبێ! تۆ ئەو پەنەت بۆ پێداین؟! ئەو هەمووە ماتڵت كردین و نەهاتی بۆلامان؟!

ئەویش بە باوكم دەڵێ: كوڕە قالە(قادر)!ماڵت بەقوڕ سیواق بدرێ!

تا زووە واز لەم سەر یەشە و دەمە دەمێ و فرە بلێیە بێنە! خوا رازیقە رازیق!، تۆ لەهیچ شتێكا رزقی خۆتت نەدیوەتەوە جگە لە سەركاری و خزمەتی ماڵی ئاغادا نەبێ؟!بڕۆ كارێكی تر بدۆزەرەوە، قەسەم بەخوا پەكت ناكەوێ! وەرە لەتەكما شتێكم دیوە باپیشانت بدەم، دڵنیام ئەگەر ببینی واز لەم فرە ڕێسیە دێنیت!!

باوكیشم پێی دەڵێ: سۆفی چیت دیوە، ماڵت خرا نەبێ؟

سۆفی دەڵێ: وەرە بابڕۆین جا پێت ئەڵێم.. پەلی دەگرێ و ئەیباتە سەر چەمەكەی باشماخ، لەوێدا چەند تاتە بەردێكیان دانابوو بۆ

ئەوانەی نوێژ دەکەن، لەسەر بەردە نوێژەکان دایدەنێ و ئەڵێ: سەرنج بدە و ورد ببەوە..

باوکم دەیگوت: زۆری پێ نەچوو زەردەواڵەیەك هات، دەنکە گەنمێکی پێبوو، دەیژەند بەئاوەکەدا و دەڕۆیشتە ناو دار بییەکانەوە.

سۆفی بە باوکم ئەڵێ: خۆ بینیت؟

باوکیشم ئەڵێ: بەڵێ..

سۆفی دەڵێ: ئینجا وەرە بابڕۆینە ناو بییەکانەوە، سەیرم کرد بەچڵی یەکێ لەدرەختەکانەوە هێلانە چۆلەکەیەك هەیە، ئەو هێلانەیەش سێ زەرنەقووتەی تیابوو، دەنووك زەرد و چاو نەپشکوتاو، دایکەکەیان دیار نەبوو، ئیتر نەم زانی کوژراوە، گیراوە، یا چی بەسەر هاتووە؟

کاتێ گیزەی زەردەواڵەکە ئەهات بەچکە چۆلەکەکان دەستیان بە جیکە جیك دەکرد و دەمیان دەکردەوە، و ئەویش دەنکە گەنمەکەی ئەهاوێشتە ناو دەمی یەکێکیانەوە!!.

باوکم گوتی: کاتێ من ئەم دیمەنەم بە چاوی خۆم بینی، دڵم گەرم بوو، چاوم پڕلەئاو بوو، سەرم لە کرداری خوا سڕ ئەما: چۆن ئەم دوژمنەی بۆ ئەم زەرنەقووتانە رام (مسخر)کردووە؟!!

هەر لەویا باوکم بڕیار ئەدا: بۆ هەمیشە واز لەسەر کاری بێنێ و ماڵی ئاغا و ماغا بەجێ بێڵێ.. باوکم گوتی: کورم! ئەو رووداوە ئاوەها ئاوەڕۆی ژیانمی گۆڕی!!

# # #

مامۆستا ح گوتی: مامۆستا گیان! ئابەو جۆرە خوا رزقی ئەو بەستە زمانانەی بەو دوژمنەی خۆیانا نارد.. ئیتر چۆن رزقی بەندەکانی خۆی نادات؟! ئیتر چۆن پەکمان دەخات؟!

منیش گوتم: واقیعەن پەکمان ناخات، و سەری بێ رۆزی لە ژێر خاکدایە!!، خوا لەقورئانا دەفەرموێ" وَكَأَيِّن مِنْ دَابَّةٍ لا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ"[٤]

واتە: چەندان گیاندار وجرو جانەوەر هەن کە رزقی خۆیان ناگرن بە کۆڵیانەوە، تەنیا خوایە کە ژێواری ئەوان و ئێوەش دەدات!!

ئیتر بۆچ خەفەت بخۆین؟!

# # #

" إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ" آل عمران/٣٧.

[4]- سورة العنكبوت/ ٦٠.

" وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الأَرْضِ إِلاَّ عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا، وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا، كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ"
سورة هود/٦.

– ٣ –

عەگبەری کوردی

رووداوێکی مێژووییەو ئیبنو قودامەی مەقدیسی لە کتێبەکەی خۆیا بەناوی (ئەت تائیبون)بۆمان دەگێڕێتەوە.

ئیبنو قودامەی مەقدیسی لە کتێبە ناودارەکەی خۆیا بەناوی (التوابین)، روداوێکی سەیر ئەگێڕێتەوەو دەڵێ: لەپەنای کەعبەدا پیاوێکیان بینی دەستی بە قوڵفی کەعبەوە گرتبوو، بەدڵ دەگریاو دەپاڕایەوە، و بەخوڕ ئاو بەچاویا دەهاتە خوارێ، و داوای لێ خۆشبوونی لەخوا دەکرد!!

یەکێك لێی رۆیشتە پێشەوەو گوتی: ئەرێ بێ زەحمەت تۆ عەگبەری کوردی نیت؟

گوتی: بەڵێ، ئەوم..

گوتی: بەقوربانەکەت بم، تو خوا پێم ناڵێیت چۆن خوا هیدایەتی دایت؟! ئاخر ئەگەر منداڵ لەناو بێشکەدا بگریایەو بیان گوتایە: ئەوا عەگبەری کوردی هات لەترسا ژیر دەبوەوە!! چی وای لێکردی ئاوها بەکوڵ بگریت و لەخوا بپاڕێیتەوە؟!

گوتی: بابەگیان! بڕۆ بەلای کارتەوە، چیت لەمن داوە؟ برینەکانم مەکولێنەوە بابۆخۆم سەرکزبکەم و بۆ خۆم و ژیانی رابوردوم بگریم، بەڵکو خوا لێم ببورێ و بم بەخشێ..

بیشری حافی[5] سوێندی دەدات ودەڵێ: عەگبەر! تۆ بەناوبانگ ترین جەردەو ڕێگری ئەوناوچەیە بوویت، تو خوا چۆن ئەم گۆڕانەت بەسەرا هات و چۆن گەڕایتەوە بۆ لای خوا؟!

ئەویش دەڵێ: بابەگیان! ئاخر بۆ سوێندم ئەدەن؟، چ حەقێکتان بەسەرمەوەیە؟ ناچارتان کردم بۆتان بگێڕمەوە، ئینجا یەك دوو کۆکەی بۆ دەکات و گەرووی پاك دەکاتەوە و دەڵێ:

برایان هەروەك دەزانن من لەناوچەکەدا گەورەترین جەردەو ڕێگر بوم! نەك چەتەیەکی رووت بەڵکو گەورەو سەردەستەی چەتەکانیش بووم!! رۆژێ کاروانێکمان رووت کردەوە، و شتومەکەکانمان بردە ناو دارخورماکانەوە، وحەشارمان دان..منیش کە سەرۆکی چەتەکان بووم هەندێ لەوان دوور کەوتمەوە، و لەپەنای دارخورمایەکدا دانیشتم و پاڵم پێوە دا، و دەستم نایە ژێر چەناکەم، و بیرم لەوە دەکردەوە چۆن ئەو شتانە ساق بکەینەوە و کاری داهاتوومان چۆن بێ؟

چۆلەکەیەك داڵغەکەی لێ تێك دابوم، ئەهات دەنووکی لەهێشوە خورمای دارەکەی پاڵپشتی من گیر دەکرد، بەئاسانی بۆی لێ

[5]- سۆفییەکی بەناوبانگە، لە ناوچەی(مەرو) لەدایك بوە، و لەبەغدادا ژیانی بردۆتە سەر، و هەر لەوە ێیش لەساڵی(٢٢٧ھ) کۆچی دوایی کردووە،و گۆڕەکەی لەأعقمیەی بەغدایە..

نەدەکرایەوە، دەستی بە جیکە جیك و باڵە تەپێ دەکرد تا دەنکە خورمایەکی لێ دەکردەوە.. دەیبردە سەر دارخورمایەکی بێبەر و دەگەڕایەوە بۆ دەنکێکی تر، ئەم کارەم زۆر پێ سەیر بوو، هات بەدڵما شوێنی بکەوم و بزانم بۆچ دەرواتە سەر ئەوداره زڕەو دەگەڕێتەوە؟!

بەڵێ، کەوتمە شوێنی دیتم لەگەڵ شەقەقەی باڵی چۆلەکەدا رەش مارێکی زل دەمی دەکاتەوە و چۆلەکەیش دەنکە خورمای دەهاوێشتە دەمیەوە!! زۆر بەلامەوە سەیر بوو، بویە چوومە سەر دارخورماکە و دیتم مارەکە هەردوو چاوی کوێرە و هیچ شتێ نابینێ!!

ئینجا بەگریان و شین و شەپۆڕەوە هاتمە خوار وخۆڵ وخاکم بەسەرخۆما دەکرد و لەبەر خۆمەوە هاوارم ئەکرد و ئەمگوت: خوایە گیان! تۆبە و پەشیمانم!! داوای لێ بوردنت لێ دەکەم و بەگەورەیی خۆت بم بەخشە!! من تا ئێستا وەك پێویست باوەڕم بەتۆ نەبووە!! تۆم بەباشی نەناسیوە! و لەواتای رازیقیەتی تۆ حاڵی نەبووم!!

بەم گریان وحاڵەوە رۆیشتمەوە بۆ لای رەفیقەکانم ئەوانیش ئەم حاڵەی منیان پێ سەیر بوو! گوتیان: ئەوە چییە؟چی بووە؟ بۆچ وا دەگریت؟ خۆ تێك نەچوویت و شێت نەبوویت؟

گوتم: ماڵ کاولانە! وەرن تەماشاکەن، تائێستا ئێمە باوەڕمان بەوە نەبوە کە خوا رازیقە!

گوتیان: چۆن؟ چی بووە حاڵیمان بکە، مێشکمان تەقی!!

منیش پەڵم گرتن وگوتم: وەرن بزانن چ دەبینن؟ کە ئەوانیش رەشماری کوێر و چۆلەکەکەیان بینی وەك من حاڵیان لێ هات، و دەستیان کردە هاوار و گریان!! هەموو دەماندا بەسەری خۆماندا و دەمان گوت": خوایە! تۆ رزقی مارێکی کوێر ئەدەیت، لەگەڵ ئەوەدا کەمار دوژمنە، شەرعەکەی تۆ دەڵێ: ئەگەر مارتان بینی بیکوژن، با لەناو نوێژیشا بن، نوێژ خوێن هەر چەند ئەملاو لا بکات و بەشوێن بەردا بگەڕێو کوتەك بوەشێنێ، نوێژەکەی بەتاڵ نابێتەوەو هەر بەنوێژ بۆی حسێبە، لەگەڵ ئەوەدا کەمار دەعبایەکی ئاوەهایەچونکە چاوی کوێربووە، دوژمنێکی خۆیت بۆ رام کردووە، و بەوا رزقی بۆ دەنێری!! تا بیکات بە دەمیشیەوە!! دوژمنایەتی مارو چۆلەکە بەنێو بانگە، و مار دوژمنی چۆلەکەیەو لەهەرکوێ بۆی هەڵ بکەوێ ئەیخوات!!

خوایەگیان! ئەی چۆن رزقی ئێمە نادەیت؟ بەخوایەتی خۆت قەسەم: رزقی ئێمە باشتر ئەدەیت!! خوایەگیان! تۆبەبێ، و بۆلای تۆ گەڕاینەوە، بڕیاربێ جارێکی دی نەگەڕێینەوە بۆ سەر کاری پێشوومان!! تۆیش بەگەورەیی خۆت تەوبەمان لێ قبوول بکە!!

ئەمەبوو هۆی پەشیمانی و گریانی من و وازهێنان لە چەتەیی و رێگری..

گوتیان: ئەی شتەکانتان چی لێکرد ئەوەی لەو خەڵکەتان سەندبوو؟

گوتی: ئەو شتانەی خاوەنیمان دەناسی بۆمان بردنەوە و داوای گەردن ئازادیمان لێ کردن! ئەوەش کەنەمان دەزانی هی کێیە، دامان بەوانەی دەیان ناسین، تا بۆیان ببەنەوە، و بیان دەنەوە..

# # #

پاشان بەرەو مەککە رێمان گرتەبەر و بەو دەشت و بیابانەدا دەهاتین وخۆڵمان بەسەرخۆمانا دەکرد و دەگریاین و دەمان گوت: خوایە! بۆلای تۆ هاتین و تۆیش لەگوناهمان خۆش ببە..

تاگەیشتینە نزیك دێیەك لەم پەڕی ئاواییەکەوە پیرەژنێکی کوێر دانیشتبوو، کە گویی لەدەنگی ئێمەوە بوو، گوتی: ئەرێ ڕۆڵەگیان! عەگبەری کوردیتان لەگەڵدایە؟!

منیش زۆرم پێ سەیر بوو کە ئەم پیرە ژنە ناوی من دەزانێ و هەواڵیشم دەپرسێ!! یەکێك لەهاوەڵکانم گوتی: بەڵێ، داپیرەگیان! عەگبەرمان لەگەڵە.. ئایا کارت پێیەتی؟

گوتی: بەڵێ..

گوتیان: پێمان بڵێ کارەکەت چییە؟

گوتی: بەقوربان! کوڕێکی شەنگوشۆخی لاوچاکم لەدەست دا و ئێوە خۆش!! کوڕەکەم زۆر خۆش دەویست و بەسەر جل و بەرگەکانیەوە ئەگریام و ئەم لاواندەوە، شەوێکیان پێغەممەر ﷺ هاتە خەوم و فەرمووی: جل و بەرگەکانی کوڕەکەت بدە بەعەگبەری کوردی! لەتاوا راپەڕیم و خەبەرم بووەوە، لەبەر خۆمەوە دەمگوت: ئەمە خەوە و من لەکوێ عەگبەری کوردی پەیا بکەم؟

شەوی داهاتوو هاتەوە خەوم و هەمان فەرموودەی فەرموو.. لەحەیبەتا راست بوومەوە، بەلاّم نەم دەزانی عەگبەر کێیەو چۆنی پەیدا بکەم؟ کەشەوی سێهەم هاتەوە خەوم فەرمووی: عەگبەر

لێرەوە تێ دەپەڕێت.. منیش ئەوە ماوەی چەند رۆژێکە دێم و لێرە دادەنیشم وچاوەڕێ دەکەم، بەڵکو عەگبەر بێت وجلەکانی کوڕەکەمی بدەمێ و فەرمانەکەی پێغەممەر ﷺ بەجێ بێنم!!

کاتێ ئەم قسەیەم لە پیرەژن بیست تەزوویەك بەلەشما هات، هەر لەتەوقی سەرمەوە تا کەڵەمووسی پێم.. قوڵپەی گریان گرتمی، و هاوارم ئەکرد وئەم گوت: ئەی پێغەممەری خوا ﷺ بەم هەموو تاوان و گوناهباریمەوە منت لەبیر نەچووە؟!

ئەوەندەی تر گریام و بەهەنسکەوە گوتم: داپیرە گیان! من عەگبەری کوردیم، ئەویش جل وبەرگەکانی دامێ و هاتین بەرێگەدا، تا گەیشتینە مەککەو ئەوەتە لەپەنای کەعبەدا دەمبینن..

خوایەك ئەوەندە رازیق بێ و رەحمی زۆربێ رزقی ماری کوێر بدات، ئیتر چۆن خەمی رزقمان بێت؟

لێرەدا پێویستە بڵێین: ئینسانی موسڵمان ئەبێ هەوڵ بدات چۆلەکەکەبێ نەك خۆی بکاتە مارە کوێرەکە..

# # #

" إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا، فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ، وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ،إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ". العنكبوت/١٧.

- ٤ -

زەرنەقووتە و زەردەواڵە

حەمۆلە بۆی گێڕامەوە، گوتی: مامۆستا تەمەنم لە دەوری یانزە ساڵیما، دنیا بەهار بوو، (دەشتی برایم ئاوا) [6] کاتی گیا دورینی هاتبوو، رەنجبەرێکمان هەبوو، لەو دەشتەدا بەکەرەنتوو گیای بۆ ئەدوروینەوە، منیش کەوتمە شوێنی و لەتەکیا رۆیشتم!!

ماوەیەك رەنجبەرەکە دروێنەی کرد، چەند قەدێك گیای دوریەوە، شەنگەسوورە[7] یەکم بینی بەو ناوەدا هەر گیزە گیزی بوو، منیش تووڵێ (تەروو) [8]م بۆ بڕی و کەوتمە شوێنی.. لێرە لێم دەدا و لەوێ دەکەوت، و هەڵدەستایەوە و دەفڕی..

بەڵێ، چەند جارێك لێم دەدا دەکەوت و هەڵدەستایەوە، ئیتر ماندووبووم و وازم لێهێنا،و گوتم: وەڵلا ئیتر حەقم نییە بەسەریەوە.

6- دەشتی پێنجوێن، پێیشی دەگوترێ دەشتی برایم ئاوا..لەنێوان حەسەن ئاواو راوگاندایە.

7- شەنگە سوورە ، جۆرێکە لەزەردەواڵە بەلاّم لاشەی گەورەتە و رەنگیشی جیاووازە.

8- تەروو، دارێکە کورتە بالاّ، هەرگیز داری گەورەی لێ دروست نابێ لەشێوەی دەوەنا ئەمێنێتەوە، بەهاران چوزەرە دەردەکات و گەلاّیەکی جوانی هەیە، لەساڵی داهاتوودا ئەوانە وشك دەبن وهی سەر لەنوێ دەر دەکاتەوە..

رەنجبەرەکە یەك دوو قەدی تر گیای درویّنە کرد، بەسەر بنجی درکە قنگرێکەوە هێلانە چۆلەکەیەکم بینی، لەناو هێلانەکەدا دوو بەچکە چۆلەکەی زەرنەقووتەی تیابوو، هێشتا چاویان نەکرابووەوە، و دایکەکەشیان لەنزیکیانەوە مردار ببوەوە!!

منیش ئەوکاتە وەك منالێکی پاکی بێ گوناح بووم، زۆر دڵم پێیان سووتا و بەزەییم پیا یانا هاتەوە، چونکە هێشتا پەڕیان دەر نەکردبوو، دەنووکیان زەردبوو، چاویان نە پشکوتابوو.. دایکیشیان ئاوەها لەپەنایانا مردارەوە ببوو، دەمگوت ئاخر ئەمانە چۆن بژین؟ و کێ ئەمانەی بۆ بەخێو دەکرێ؟!

لەو کاتەدا کەمن کەوتبوومە ناو گێژاوی ئەم خەیاڵانە وبیرم لە داهاتووی ئەم زەرنەقوتانە دەکردەوە شەنگەسوورەکە بەگیزە گیز پەیا بووەوە، لاقە کوللەیەکی بەدەمەوە بوو، زەرنەقوتەکان هەر لەگەڵ گوێیان لە گیزەی شەنگەسوورەکەوە بوو دەستیان کرد بەجیکە جیك و دەمیان داپچڕی!! شەنگە سوورەکە لاقەکەی خستە دەمی یەکێکیانەوە.. وەڵلاهی خۆم بەچاوی خۆم ئەمەم بینی!! کە ئەم رووداوەم لێ بینی، پڕ بەدڵ شەنگە سوورەکەم خۆش دەویست، و لەدڵی خۆما ئەم گوت: خوایە هەزار جار سوپاس بۆ تۆ، کە ئەم خێرەومەندەم نەکوشت!!

یەکێکی تر لەناو کۆڕەکەدا گوتی: کێ دەڵێ خوا بەتایبەتی نەیهێشتۆتەوە، بۆ خزمەت کردن بەو بێچوە چۆلەکانە؟!

کاك موحەممەدیش گوتی: بەرێ وەڵلا خوا هەر بۆ ئەوە لەدەستی من رزگاری کرد و هێشتیەوە!! چونکە کردبوویە وەسیلەیەك بۆ ژێواری و ژیانی ئەوانە..بۆیە من هەر لێم دەدا و نە دەمرد..

مامۆستا گیان! هەرچەند من پیاوێکم باوەڕ سێسووچ و گوناهبار بەلاّم قەناعەتی تەواوم هەیە کە خوا رازیقەو یەکی کەس ناخات..

# # #

بەڵێ، تا کاتێ ژیان کۆتایی نەیەت و ئەجەل ئامادە نەبێ خوا رزق و ژێواری هەر گیانداری دەدات، بێچوە چۆلەکە تەنیا دایکیەتی هەولی بۆ دەدات و خواردن بەدەمیەوە دەکات، کاتێ دایکی مرد ئێمەی ئادەمیزاد بەزەییمان پیایا دێتەوە، چونکە وا بیر دەکەینەوە لەوانەیە لەبرسا بمرێ!! بەلاّم بێ ئاگا لەوە کەدایکی بێچوەکان رازیق نەبوەو نییە، بەڵکو تەنیا وەسیلەیەك بووە، رازیق تەنیا ئەڵلایە، ئەویش ماوەو بەردەوامە. وەسیلەیەکی تر بۆ ئەو زەرنەقوتانە دەسازێنێ، و ژیواری و رزقیان بۆ دەنێرێ.. با بەدوژمنی خۆیشیانا بێت.!!خوایش دەفەرموێ هەرچی گیاندار

لەزەویدایە خوا رزقی دەدات: " وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الأَرْضِ إِلاَّ عَلَى اللَّـهِ رِزْقُهَا، وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا، كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ"[٩]، **وە هەروەها دەفەرموێ: خوا ئەو خوایە کە دروستی کردوون و پاشان ژێواری داون و ئەنجا دەتان مرێنێ و دواییش زیندوتان دەکاتەوە.** "اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ"[١٠]

# # #

9- سورة هود/ ٦.

10- سورة الروم/٤٠.

"اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ" الشورى/١٩

- ٥ -

کتك وماری کوێر

رووداوێکی مێژووییە و رازیق بوونی خوا پیشان دەدات و پیاو چاکی بەناوبانگی جیهانی ئیسلامی مالیکی کوڕی دینار بۆمان دەگێڕێتەوە.

مالیکی کوڕی دینار یەکێکە لەتابیعین و لە جیهانی ئیسلامیدا بە نێو بانگە بە پیاو چاکێکی پارێزکاری خواناس، لەواقیشدا وا بووە..
ئەم پیاوە خوا ناسە دەگێڕێتەوەو دەڵێ:

ڕۆژێ لەماڵ دانیشتبووم خێزانم پێی گوتم: پیاوەکە! ئاگات لەو گۆشتەبێ تا دەچم هەندێ ئاو دێنم و دێمەوە!
گوتم: باشە..

کەمێ مەشغەڵەتم بۆ دروست بوو، پشیلەیەك پڕی بەپارچە گۆشتێکا کرد و ڕفاندی!، بەڵێ، وڵمە گۆشتی برد و بۆی دەرچوو، منیش کەوتمە شوێنی بەو هیوایەی بتوانم لێی بسێنمەو، بەڵێ ماوەیەك بەشوێنیا ڕامکرد، سەرنجم دا پشیلە لەگۆشتەکەی نەدە خوارد، زۆرم پێ سەیر بوو پشیلە و لە گۆشت نەخوات!! دیتم پشیلە وڵمە گۆشتی لەبەردەم کونێکا داناو خۆی بۆی دەرچوو.
منیش ڕۆیشتم وڵمە گۆشت بۆ ماڵ ومنداڵ بێنمەوە، ئەوەی کە هەرگیز چاوەڕوانم نەدەکرد دیتم!!

دیتم مارێکی گەورە گۆشتەکەی برد بەدەمیا و دەستی بەخواردنی کرد، ئەمە سەیر نییە مار لەو کونەدا خۆی حەشاردابێ، و لەوکاتەدا هاتبێتە دەرەوە، سەیر لەوەدابوو کە مارەکە هەردووچاوی کوێر و مزمەعیل بوو، بینایی لە چاویا نەبوو!!
ئەوکاتە حاڵی بووم کە پشیلە بۆ لەگۆشتەکەی نەخوارد، چونکە پشیلەکە تەنیا وەسیلەیەك بوو، تا ئەو ڕزقەی خوا بۆ مارە کوێرەکەی دیاری کردوە پێی بگەیەنێ و بۆی ببات.

# # #

- ٦ -

کوللەی لاق شکاو

کاك حەسەنی رەحمانی بۆی گێڕامەوە و گوتی:

برادەرێکمان هەبوو باوەڕکز وئیمان لاواز، دوور لە خوا و خوا پەرستی، لەدایەرەدا هاوکارمان بوو، پاشان مەقامێکی وەرگرت و کەمێ سەرکەوت! بەڕێوەبەرایەتی بەشی سۆرانی وهەورامی رادیۆ سنەی پێدرا!! پاشان کرا بە بەڕێوەبەری ئێزگە، بەرزی و نزمی، دەوڵەمەندی و هەژاری، بوون و نەبوون، ئەمانە هەموویان بەدەست خودان..تاقیکردنەوە و ئازمایشن، خۆش بەختی بۆ ئەوانەی لەو تاقیکردنەوەیەدا سەرکەوتوانە دەردەچن!!

کۆنە هاوەڵ و تازە بەڕێوە بەرمان، لەیەکەم پلەی ئەم تاقیکردنەوەیەدا سەرکەوتوو نەبوو، تا ئەندازەیەك لەخۆی بایی بوو، ئاغا – ی زەمانی کۆن- لەگەڵ رەعیەتی خۆیدا چۆن قسەی ئەکرد ئەمیش ئاوا قسەی لەتەکا ئەکردین!!

ناهەقیشی ناگرم، چونکە کاتێ ئینسان لەبەرنامەکەی خوا دوور بوو، و لەبارەی فەرهەنگ و رۆشنبیرییەوە، ئاستی لەخوار بوو، حەتمەن پلەو پایە ئەیگۆڕێ، و لەخۆ بایی بوون رووی تێدەکات، ئیتر بیر لەوە ناکاتەوە کە هەموو سەرکەوتنێك – ئەگەر بمێنێ – هاتنە خوارەوەی بە دوادا دێ، کاتێك بە پلەکانەدا سەردەکەوێت، لەورێیەدا کەسانێکی تووش دەبێت، لەوانەیە لەکاتی هاتنە خوارەوەشدا تووشیان ببێتەوە!!

چەند خۆشە لەکاتی سەر کەوتن و بەرزبوونەوەدا ئینسان خۆی لێ بایی نەبێ، تا لەکاتی هاتنە خوارەوەدا عارەقی خەجاڵەتی و شەر مەساری دەر نەدات!!

بەڵێ لەسەرەتای پایزدا بوو رۆژێك هاتین بۆ دایەرە، بەشێوەیەکی وا هات بەدەممانەوە کە هەرگیز چاوەڕوانمان نەدەکرد!! هەست و ئیحساسێکی تایبەتی تیا دروست ببو، رێزێکی زۆری لێگرتین!!، ئەمجارە وەك هاوکارەکەی جاران لەتەکمانا ئەدوا و قسەی دەکرد!! دڵی گەرم بوبوو، فرمێسك لەچاوەکانیا قەتیس مابوو! فەرمووی لێکردین ودایناین!!

زۆرمان پێسەیر بوو، ئەم گۆڕانە کتووپڕیە چۆن دروست بوو؟! زۆر جار ناوی خواو پێغەممەری ﷺ دەبرد، لەدڵی خۆماندا سوپاسی خوامان دەکرد کەئەم هاوکارەمان ڕێی راستیدۆزیوەتەوە..

ئیتر خۆی کەوتە قسەکردن و گوتی: بەراستی برایان! ڕووداوێکی زۆر سەیر و کاری گەرم دیوە وەرن با بۆتان بگێڕمەوە:

گوتمان: فەرموو.. یا خوا خێر!

گوتی: لەکرماشانەوە بۆ سنە دەهاتم، کوڕە بچکۆلەکەیشم لەتەکا بوو، پێش ئەوەی بگەینە تونێلی یەکەم ترومبێلەکەمان پەنچەر بوو، ئێمەش ناچار دابەزین، منداڵەکە ئەیویست دەست بەئاو بگەیەنێ، منیش کەمێ دوورم خستەوە، پاش ئەوەی هەندێ گەڕاین و سەیری دیمەنی دڵڕفێنی سروشتمان کرد، لەو کاتەدا کەئێمە دەگەڕاین کوللەیەکی لاق شکاوی باڵ قرتاومان بینی!! ئەو داماوە نەیدەتوانی بەچاکی لەجێی خۆی ببزوێ، منیش زۆر بەزەییم پیاهاتەوە و سۆز و عاتیفەم بۆی جوولاً و خەفەتم بۆ دەخوارد.. لەبەر خۆمەوە دەمگوت: ئەم بەستە زمانەی هەژارە چۆن خواردن و ژیواری بەدەست بێنێ؟! خۆ ناتوانێ بەباشی لەجێی خۆیا ببزوێ!! دەبێ چۆن بژی؟! با لەمە زیاتر لەرەنج وزەحمەتا نەبێ، با ئەوەندە لەئێش وئازارا نەتلێتەوە!! ئەگەر بیکوژم وا بزانم پیاوەتییەکی باشی لەتەکا ئەکەم!! ئەمە هات بەخەیاڵمدا و پێم بەرزکردەوە بەو نیازەی بیکوژم!!

ئالەو کاتەدا شتێکی زۆر سەیر رووی داو سستی کردم و نەك هەر بەخەیاڵی مندا بەڵکو بەخەیاڵی هیچ کەسێکدا نەدەهات!!

لەعاسمانەوە کرمێك کەوتە خوارێ و لەپەنای قاچی منا داکەوت، کوللەکە بەهەر زەحمەتێك بوو، خۆی بۆ کێش کرد، و خۆی گەیاندێ، و یەکسەر دەستی بەخواردنی کرد!! ئالەو کاتەدا سەرم بەرزکردەوە چۆلەکەیەکم بینی تێپەڕی، تەمز چۆلەکەکە بۆی هێنا بوو!!

منیش ئەم ئایەتەم بۆ خوێندەوە کەخوا دەفەرموێ: لەترسی هەژاری و نەداری منالەکانتان مەکوژن، ئێمە ژێواری ئێوە و ئەوانیش دەدەین ، بێگومان کوشتنیان تاوانێکی گەورەیە.." وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُم كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا"[11]

ئینجا کۆنە هاوەڵمان ڕۆیشتەوە سەر باسەکەی خۆی وگوتی: منی بێ باوەڕ وام دەزانی هەموو شتێ ڕێکەوتە، و بەرنامە ڕێژییەك

11- سورة الإسراء/٣١.

لەکایـەدا نـیە!! بـەلاَم روودانـی ئـەو رووداوە لـە یاسـای ئامـاری بیرکاریدا یەك لە ترلیۆنیشدا نییە!!

ئەم رووداوە ئەوەی پێ سەلماندم کە ئەم بوونەوەرە بێ خاوەن نییە، بێ بەرنامە نییە، خوایەکی هەیەو هەمووشتێکی دیاری کردووە، بەڵکو ژێواری ئەو کوللە لاق شکاوە باڵ قرتاوەیشی دیاری کردووە!! وەك ئەوە خوا پیشانی منی بدات کە بیر کۆتا نەبم، ئەو گیاندارە بێ زمانە - لەبەر ئەوە گوایا برسی نەبێ — نەکوژم، ئیتر کەزانیم لە عاسمانیشەوە بێت رزقی خۆی بۆ دێت پێم گێڕایە دواوە و نەم کوشت.. وا ئێستاش گێژەڵۆکێکی گەورەی لەمەیدانی بیرو باوەڕما بەدیهێناوە!!

ئەم کۆنە هاوەڵەمان بەجۆرێکی وا باسەکەی بۆ دەگێڕاینەوە ئێمەش وەك ئەومان لێ هاتبوو!! هەستێکی تایبەتمان تیا دروست بووبوو، وەك جەزبە جەزبەمان لێ هاتبوو، وەختبوو دەست بکەینە گریان..

بەوەی کە هاوەڵەکەمان خۆی دۆزیوەتەوە زۆر دڵخۆش بووین!! بەلاَم بەداخەوە زۆری نەخایاند وەك خۆی لێ هاتەوە..!

# # #

— ٧ —

نازك كار

لە دوایین مانگی بەهاردا بوو، شەوێ بۆ دیدەنی هاوسێیەکمان، ڕۆیشتم ژن وپیاوێکیش کەتەمەنیان پەنجا سال بەرەو ژوور دەبوو لەوێ بوون.. پاش ئەوەی خاوەن ماڵ بەیەکتری ناساندین و باس بەباسدا هات، من باسی گەورەیی و دەسەڵاتی خوام هێنایە پێشەوە، چونکە کوڕی هاوسێکەم باوەڕی نەبوو، پاشان ڕەحم و رازقییەتی خوایشم بەچەند نموونەوە خستە پێش چاو..

میوانەکەش پیاوێکی ڕووخۆش و قسەخۆش و لەسەرخۆ بوو، سەری بەتەواوی سپی بوبوو، ئارام ئارام هاتە قسەو گوتی: ئەوەی ئینکاری بوونی خوا دەکات، سەری خۆی لەبەرد دەدات و لەوپەڕی

هەڵەدا دەژی! ئەوەی باوەڕی بەگەورەیی و رەحمی خوا نییە خۆی زۆر بچووك و دڵڕەقە!! ئەوەی باوەڕی بەوە نییە کە خوا رازیقە خۆی چاو چنۆك و بەخیلە..!!

ئێمە لەژیانی رۆژانەدا بەئاشکرا دەسەڵات و رەحم و رازقیەتی خوا دەبینین، با من نموومەیەکتان بۆ بێنمەوە کە لەژیانی خوما دیومە!

گوتمان: فەرموو..

گوتی: باوکم تازەمردبوو، هەمموو ئەرکێکی ماڵ لەسەر شانی من بوو، چونکە من کوڕی گەورەبووم، لەجێی باوکیش بووم بۆ براو خوشکە بچکۆلەکانم!! منیش تازە لەم کارەی خۆمدا ببومە وەستا، و هێشتا کارامەیی و لێ هاتوویەکی تەواوم بەدەست نەهێنابوو، بەیانی لەماڵ هاتمە دەر و دایکم هەندێ قسەی بۆ کردم، برا بچوکەکەیشم باوەشی پیا کردم، و داخوازییەکانی خۆی باس کرد..خوا حافیزیم لێکردن و رۆیشتم بۆ دوکان..

بەڵێ ، بەناوی خوا دووکانەم کردەوە، دەستم کردە تەقەتەق، کارەکەی من وەك دارتاشی وایە، بریتییە لە (نازك کاری)، دەسکی نێرگەلە و گوڵدان، صندووق، تەختە ودیمەنی جوان دروست دەکەین.

پیاوێك هات داوای کرد: هەندێ شتی بۆ دروست بکەم، منیش بە دڵێکی خۆشەوە دەست بەکار بووم.. ئەو رۆژە کارم کرد، تا ئێوارە بۆم ئامادە کرد، چاوم بڕیبووە دەرگای دوکان، کەی کڕیارەکە بێتەوەو پووڵەکەم بداتێ.. پارەکە کەم نەبوو، صەد تمەن بوو، صەد تمەنی ئەو رۆژە یەجگار زۆر بوو!!

چاوەڕوانییەکەم بێ سوود بوو، کابرا نەهات، و هەر دیارنەبوو، منیش خەم و پەژارە دای گرتبووم، ناهەقیشم نەبوو، ئێوارە جەژن بوو، قرانێکیش لەباخەڵما نەبوو!! دەنگی دایکم لەگوێمدا ئەزرنگایەوە کە پێی گوتم:" کوڕم! لەبیرت نەچێ ئەم شەو دواین شەوی ساڵەو زستان ماڵ ئاوایی دەکات، وەرزی بەفر و سەرما و سۆڵە و رێ بەندان دوایی دێت، و وەرزی هیواو خۆشی هەوا دێت، سبەینێ ئەبێ بە بەهار ئێمەش بۆ سوپاسگوزاری خوا خۆشی و شادی پیشان دەدەین! ئێوارە لەتەك خۆتا هەندێ میوە و شیرینی بێنیتەوە، لەتارانیشەوە تەلەفونیان کردووە میوانمان دێت!!"

کاتێ بیری راسپێرییەکانی دایکم ئەکەوتەوە. ئەوەندەی تر خەمبار و پەشێو دەبووم، چاریشم نا چاربوو، کەم روبووم، رووم نەبوو داوای قەرز لەهیچ کەس بکەم!!

هەرچی دیمەنی برا بچکۆلەکەیشم دەهاتە پێشچاو، وەخت بوو ئاگرم تێبەر ببێ بۆی، دیمەنەکەی لەپێش چاوما بەرجەستە ئەبوو، کە پێی ئەگوتم: " ئابرا گیان! بەقوربانت بم، لەبیرت نەچێ، ئێوارە هاتیتەوە، لەتەك خۆتا نارنجەکی مندالأن و یاری و تەقەمەنیم بۆ بکڕیت و بۆم بێنیتەوە!!"

دەی عاسمان بەرز و زەوی سەخت، بۆ کوێ بچم و پەنا بەکێ ببەم؟! رووم نیە بەکەس بڵێم.. دایك لەماڵەوە بەتەمای ئەوەیە کوڕ شیرینی و میوەی بۆ بباتەوە!!برای بچوکیش بەتەمای ئەوەیە کاکی شتی یاری بۆ بێنێتەوەو لەناو هاوەڵەکانیا هاوڕێ پێ کەم نەبێ!!

ئالەو کاتەدا مندالأن لەسەر باشگاوە نارجەکیان هەڵدەداو دەیان تەقاندەوە، قەدەری خوا وا بوو دانەیەکیان هەڵدا و نەتەقییەوە، و بەرەو دووکانەکەی من هات.. منیش هەڵم گرت وگوتم: جارێ ئەوا خوا بەشی براکەمی نارد، ئەگەر هەرئەمەیشی بۆ ببەمەوە دڵی پێی خۆش دەبێ.

کڕیار دیارنەبوو، کاتی دوکان هەلگرتن هاتبوو، نیازم بوو دوکان دابخەم، و بەکۆڵێ خەم و پەژارەوە بەرەو ماڵ بڕۆمەوە! ئالەم کاتەدا کە هیچ هیوایەکم نەمابوو، و خەمی تەم ئاسمانی دڵ

وەدەروونی داگیر کردبووم، فریشتەی رەحمەت پەیدا بوو، دادستانی سنە بەناوی میصداقی لەوبەرەوە دیاری دا، چەند کەسێکی لەتەکا بوو، تمەز میوان بوون، هاتنە دوکان، دادستان منی دەناسی، لوتفێکی زۆری نواند، تەماشای شتەکانیان کرد.. زۆریان پێ جوان و پەسەند بوو، ئینجا ئەو شتانەم پێ پیشان دان کە بۆ کابراکەم دروست کردبو، بەلأم نەهاتبوو بۆی!!

کاتێ چاویان پێی کەوت زۆریان بەدڵ بوو، دادستان گوتی: بۆمان بپێچەرەوە، منیش گوتم: ئاخر بۆ کەسێکی ترم دروست کردوون، و بڕیاربوو بێت بۆیان، وا دیار نەبوو..

گوتی: ئەگەر بیویستنایە دەهاتەوە بۆیان.. ئێمە دەیان بەین، ئەگەر هاتیشەوە بۆیان و قسەی کرد من خۆم وەلأمی ئەدەمەوە، منیش بۆم پێچانەوە و دامە دەستیان.. ئەوانیش دوو صەد و پەنجا تمەن – زیاتر یاکەمتر – یان پێ دام!! ئەسکەناسی رەق و تازە کەروێشکی پێ سەر دەبڕرا!! ئەوان رۆیشتن و منیش دوکانم داخست.

ئای لەوخۆشی وشادییەی کەوتە دڵمەوە!! لەخۆشیدا هەموو گیانم پێ دەکەنی!! ئەی خوای خاوەن رەحمی بەدەسەلأت لەتۆ

بەزیاد بێ، گورج ڕۆیشتم کەرەسەی یاریکردنم بۆ برا پچکۆلەکەم کڕی، و میوەو شیرینییەکی زۆریش بۆماڵەوە..

کاتێ ڕۆیشتمەوە دیتم دایکم و براکەم لەسەربان وەستاون و چاوەڕوانن، من بڕۆمەوە و شتیان بۆ ببەمەوە، کەدایکم لەدوورەوە منی بینی دەستی بۆ کێشام و براکەمی ئاگادار ئەکردەوە کە من ئەڕۆمەوە بۆماڵ..

منیش هەر لەدوورەوە دەستم بەرزکردەوە و پیشانم دان کەشتم بۆ هێناونەتەوە، زۆر کەیف خۆش بوون، براکەم لەخۆشیدا هەڵ ئەپەڕی.

مامۆستا گیان! خوا بەرەحمە، ئالەو کاتی نارەحەتییەدا دەرووی ڕەحمەتی لەمن کردەوە، ئالەو کاتی بێ پووڵیەدا ئەو هەموو پارەیەی بۆمن نارد، ئەوەی ئیمانی بەوە نەبێ کە خوا رازیقە بێگومان کافرە!!

منیش ئەم ئایەتەم بۆخوێندەوە: هەرکەسێك خوا بیەوێ بەبێ حساب رزقی دەدات" وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ".[١٢] إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ"[١٣]

---

[12]- سورة البقرة/٢١٢.

[13]- سورة الذاريات/٥٨.

- ٨ -

لە گۆشخانیدا

دوو ڕووداوی سەر سوڕهێنەر لە باسێکدا

١- پاکداوێنی کچە کوردێکی موسوڵمان.

٢- مستەفا بێ کەس(مچە بێکەس).

رۆژی شەممە بوو، پێش نیوەڕۆ ڕێمان کەوتە بازاری ئاسەف، بەیەکەم کۆڵانی دەستە ڕاستا لامان کردەوە و رووومان کردە سەرای حاجی ئەرباب[١٤]، لەسەر سووچەکەدا دوکانێکی پێڵاو دروو هەبوو، خاوەنی ئەم دوکانە پیاوێکی باڵا بەرزی سپی پێستی چاو پچکۆڵەی ئێسك قەوی، بەڵام لاوازی ریش سپی بوو، وێنەی لاویەتی و گەنجی خۆی لەپشت سەریەوە هەڵواسیبوو، کە بەرگی پۆلیسی لەبەرایە و پیاوێکی بەخۆو پێکەوتوو بوە، لەوە دەچوو وەرزشکار و پاڵەوانیش بووبێ، جووتێ سمێڵی قیتی بادراوی پێوە بوو..

ئەم پیاوە خانە نشین کراوە، و دوکانی پینەچیەتی داناوە، و وەستایەکی باشە لەپێڵاو دروستکردنا، هەروەك باسیان دەکرد هاوەڵانی ناویان ناوە جیهان پەیما، قاچاخ چییەکان و پیاوخراپانیش پێیان گوتووە: گورگی بیابان، ئازاو خێراو لێهاتووبووە، بەڵام ئێستا سەرو ریشی سپی بووە و خەریکە پشتی دەکۆمێتەوە..

ئەم پیاوە لەتەك منا قسەخۆش و روخۆش و بەماریفەت بوو، شتی زۆری دەزانی، سەر گوزەشتە و بەسەرهاتی زۆری لەلابوو،

14- بازاڕێکی بچکۆلەیە لەنزیك مزگەوتی قەلاّ بەگییەوە. لەناو شاری سنە دا.

پەندو شیعری زۆری لەبەر بوو، لەهەر بارێکەوە باس بکرایە شیعرێك یا چەند شیعرێکی دەخوێندەوە، خۆیشی دەستی شیعری هەبوو، بە کورتی میرزایەکی تەواو بوو..

لەلای دانیشتم و دەستمان بەقسە کرد، لەوە پێش فەرموودەو رووداوی ئیمانیم بۆ گێڕابووەوە، حەزی لەقسەی من ئەکرد، بۆیە گوتی: کاکەسەن(کاك حەسەن)، شتێکمان بۆ بگێڕەوە..

منیش رووداوی زەرنەقوتەو زەردەواڵەم بۆ گێڕایەوە، لە دڵ و دەرونیا زۆر کاری گەر بوو، ئینجا هەناسەیەکی ساردی هەڵکێشاو گوتی: کاکە سەن گیان! ئەم باسەی تۆ شتێکی زۆر سەیر و دڵتەزێنی وەبیر هێنامەوە..

گوتم: چۆن، ئا عەلا؟ (ئاغا عەلائەدین).

دووبارە هەناسەکەی هەڵکێشایەوەو سەرێکی بۆ لەقاند و گوتی: کاکە سەن گیان! سیی‌و سێ‌ساڵ لەمەو بەر [١٥]کە خۆم لەهەرەتی لاویدا بووم و تەمەنم سیی و سێ ساڵ بوو، لەئاوایی (باراماوا)[١٦] پۆلیس بووم، هەواڵیان هێنا و گوتیان: لە ئاوایی (گۆشخانی) [١٧]

15- لە ساڵی ١٩٦٥ زاینی دا..

16- دێیەکە لە ناوچەی ژاوەرۆی سەر بە مەریوان لە پارێزگای سنەدا..

17- دێیەکە لە ناوچەی ژاوەرۆی سەر بە مەریوان، لە پارێزگای سنەدا..

ئافرەتێك كوژراوە!! ئێمەش لەگەڵ سەر دەستەكەماندا رۆیشتین تا لەو بارەوە پرسیار بكەین و لێی بكۆڵینەوە، تا دەربكەوێ چۆن ئەو كارەساتە رووی داوە؟..

رۆیشتینە ئاوایی و مردووەكەیان لە مزگەوتا دانابوو، چووینە سەری، دیمان كچێكی جوانی پێكەوتووی تازە پێگەیشتووی حەڤدە ساڵانە، و لەبنەماڵەیەكی خواپەرست و پارێزكاریشە.

خۆمم پێ نەگیراو گوتم: ئا عەلا ! بۆچ ئەو كچە كوژرابوو؟

گوتی: دڵتەزێنی رووداوەكە لێرەدایە، باوەڕم نیە بەدرێژایی مێژو دە رووداوی تری وا رووی دابێ!!

گوتم: چۆن ، ئا عەلا؟

گوتی: كوڕێكی تازە پێگەیشتووی ئاوایی حەز لەم كچە دەكات، وا دیارە دوور بەدوور كچەیش ئەوی خۆش ویستووە، رۆژێك بەهۆی كارو كاسبیەوە لەدەرەوەی ئاوایی پێك دەگەن، دوور بەدوور بوخچەی رازی دڵیان بۆ یەكتر دەكەنەوە، كوڕەكە دەیەوێ زیاتر لێی نزیك بكەوێتەوە و دەستبازی لەتەكا بكات، چونكە ئەوین هەرچەند پاك بێ، ئەگەر زوو فریای نەكەوی بەپاكی نا مێنێتەوە!!

كچەی داوێن پاك نایەڵێ كوڕە لێی نزیك بكەوێتەوە، ئامۆژگاری دەكات و دەڵێ: نابێ پێش نیكاح و مارەبڕین دەستمان لەدەستی

یەكتر بكەوێ!! چونكە ئێمە بەیەكتر حەرامین وخوامان لێ دەڕەنجێ، جگە لەوە كە بێ ئەمری خوایە، هەركەس پێمان بزانێ ئابڕومان دەچێ، و منیش نامەوێ خوام لێ بڕەنجێ و كەس و كاریشم سەر شۆڕ ببن!!

كوڕ زۆری بۆ دێنێ .. كچ هەڵدێ و را ئەكات.. كوڕەش بۆ ئەوە بیترسێنێت خنجەرێكی دەبانی پێ دەبێت تێی دەگرێ، خنجەر سەر ناكات و دەچەقێ بە دەفەی شانیدا و لە گوێ مەمكیەوە دەر دەچێت!! تا دەگاتە ماڵەوە گیانی پاكی دەر دەچێت، و بەرەو بارەگای پەروەردگاری پەرواز دەكات!!

بەو جۆرە دڵتەزێنە كوڕەی چارە رەش خۆشەویسترین خۆشە ویستی بەدەستی خۆی دەكوژێ..

# # #

ئێمە بۆ لێكۆڵینەوەی ئەم رووداوە رۆیشتبووین، لەهەیوانی مزگەوتەكە دانیشتبوین، پیاوێكی بەرگدروو ماڵیان لەوبەر مزگەوتەكەوە بوو، هات بۆلامان دانیشت ، هەروا پێكەوە قسەمان دەكرد، لەم كاتی قسەكردنەدا پیاوێكی پیر تێپەڕی و سڵاوی كرد،

بەرگدرووەکە گوتی: ئاغای رەحمانی![۱۸] ئەو پیاوە پیرە ی سلاوی کرد و رۆیشت دەیناسیت؟

گوتم: نەخێر..

گوتی: ئەوە پێی دەڵێن: مچە (مستەفا) بێ کەس!

گوتم: بۆ پێی دەڵێن: بێ کەس؟

گوتی: ئەوە بەسەر هاتی دوورە.

گوتم: خۆ ئێمە دانیشتووین، بۆچ بۆم ناگێڕیتەوە؟ ئادەی بزانم؟

یەك دوو کۆکەی بۆکرد و گوتی: ئاعەلا! ئێوارەیەکیان پیرە ژنێك لەم ئاواییەی خۆماندا دەکاتە سەربان و بەدەنگی بەرز هاوار ئەکات: و روو دەکاتە شوانی ئاوایی و دەڵێ:

" هەی دڵڕەقی بێ بەزەیی!! توخودا ئەگەر کەمێ ویژدانت هەبوایە کاری وات دەکرد؟ بۆ رەحمی خوات لەدلا نییە؟! هەی بێ ویژدان! خۆت دەزانی من تەنیا بزنێکم هەیە، لەناو ئەو هەموو بزن ومەری ئاواییەدا تەنیا بزنەکەی من ئەدۆشی؟! بۆچ بزنی یەکێکی تر نادۆشی کە دە پانزە سەرئاژەڵیان هەبێ؟!! ئاخر ئەمە دوو ئێوارەیە من دەم وشکم، و چۆڕێ شیر لە گوانیا نەماوە قومێکی لێ بخۆمەوە!!"

18- بنەماڵەکەی ئا عەلا، ناوی رەحمانی بوو..

شوانەکەش دەپاڕێتەوە و ئەڵێت: وەڵلاهی دایکم ئاگام لەشیر دۆشینی نییە، باوکی تۆ لەو گۆڕەی دا چەند دەستی لەگوانی ئەو بزنە کەوتووە منیش ئەوەندە! باوەڕت هەبێ تەنیا قومێك لەشیری ئەو بزنەی تۆم نەخواردۆتەوە!!

پیرەژنیش هاوار دەکات و دەشیرێنێ:" ئەی دایکم لەناو گۆڕکەیەوە هات دۆشی؟! بۆچ ئێوارانی تر شیری زۆری تیابوو، کەچی ئەمە دوو ئێوارەیە تنۆك لەگوانیا نییە؟!"

پیرە ژن ناهەقی نەبوو، چونکە تەنیا ئەو بزنەی هەبوو، شوانەکەیش وادیارە بێ ئاگا دەبێ لە دۆشینی، بۆیە پێی تێك دەچێ و ئارەقی شەرمەساری دەرئەدات، وتەریق دەبێتەوە! هەرلەویا بڕیار دەدات: لەمەولا ئەو بزنەی پیرەژن بخاتە ژێر چاودێرییەوە، تا بۆی دەربکەوێ هۆی شیر نەمانەکەی چییە؟! ئایا دەعبا دەیمژێ؟ یاخەڵکی دەیدۆشن و هیچی تیا ناهێڵنەوە؟

بۆ سبەینێ شوانەکە رانی بزن ومەڕی ئاوایی دەداتە بەر و لەو هەردوو شاخەدا دەیان لەوەڕێنێ، وەك باوی خۆی بۆ چێشتەنگاو دەیانبات بۆ ئەو(چەمی رەزاو)[۱۹]ە تا ئاویان بدات. ئێوارانیش کە دێتەوە هەر بەسەر

19- چەمی رەزاو یەکێکە لە رۆبارە گەورەکانی ناوچەی ژاوەرۆ.

ئەوچەمەدا دێتەوە بۆماڵ و رانەکە لەوێ ئاودەدات. ئەمە عادەتی رۆژانەی دەبێ لەگەڵ مەڕو بزنەکاندا..

ئێوارەی داهاتوو شوان کەدێتەوە بۆ ئاوایی دەچێتە سەر بەرزاییەك و هاوار دەکات خەڵکینە! خەڵکینە! کەخەڵکی لە دەوریا کۆ دەبنەوە دەڵێ: خزمان! ئەو پیرە ژنە بەناهەق منی کرد بەدز، و تۆمەتی شیر دۆشینی بزنەکەی دایەپاڵم! هەرچەند من سوێندم دەخوارد ئەو بڕوای پێ نەدەکردم!! ناهەقیشی نەبوو، چونکە ئەو تەنیا ئەو بزنەی هەبوو، بزنەکەیش شیری تیا نەمێنێ ئیتر دەبێ چی بخوات؟

ئەمڕۆ من موعجیزەیەکی سەیرم بینیوە، تکاتان لێ دەکەم چەند کەسێکتان سبەینێ لەکاتی چێشتەنگاودا - کە من رانەکە دێنمە سەر چەمەکە — بێن بۆ فلاّنە شوێن لەسەر چەمەمەکەی رەزاو، تا بزانن لەکاتی ئاودانی رانەکەدا چ موعجیزەیەك دەبینن!! لەلایەکەوە دەست پاکی منتان بۆ دەر دەکەوێ، و لەلایەکی ترەوە حاڵی دەبن چەند خودا رازیقە!!

هەرچەند خەڵکەکە لەتەکیا هەوڵیان دا تابە درێژی بۆیان روون بکاتەوە کابرا بێ دەنگ بوو، تەنیا ئەوەی دەگوت: خزمان! من موعجیزەیەکم بینیوە، دەبێ ئێوەش بیبینن!! چونکە شتەکە لەعەقڵەوە زۆر دوورە، تا ئێوە بەچاوی خۆتان نەیبینن باوەڕ ناکەن!!

بەڵێ سبەینێ لەکاتی چێشتەنگاودا شەش حەوت کەس لە خەلکی ئاوایی دەچن بۆ سەر چەمەکە، شوانەیش لەو کاتەدا رانەکەی دێنێ بۆ سەرچەم، پێیان دەڵێ: سەرنجی بزنەکەی پیرەژن بدەن - ئەوە بزنەکەیەتی - بزانن بۆ کوێ دەچێ و چی دەکات؟ سەرنج دەدەن بزنە گوڕم دەبەستێتەوە و خۆی دەکات بەناو کۆمەڵێ لەو کۆڵە بییانەی ناوچەمەکەدا، شوانە دەڵێ: ئێستا وەرن با بزانین چی دەبینین؟

کاتێ ئەوحاڵەتە دەبینن بڕوا ناکەن، چاوی خۆیان هەڵدەگلۆفن، و سوبحانەڵڵا دەکەن کە ئەمە چ موعجیزەیەکە!! بەڵێ، دەبینن ئەمە واقیع وحەقیقەتە و چاویان هەڵەی نەکردووە! بزن گەڵی بلاّو کردۆتەوە بەسەر بێشکەی منداڵێکدا و بەسەریەوە وەستاوە، منداڵیش بەدەستی گوانی بزنەکەی گرتووەو دەیمژێ!!

هەموو بەجارێ دەست بەگریان دەکەن و لەبەر خۆیانەوە دەڵێن: ماشائەڵڵا لەگەورەیی و رەحمی خوا!! چۆن ئەم بزنەی بۆ ئەم منداڵە رام کردووە؟! چۆن ئەگەر کەسێ نەکوژێ ئەیژیەنێ و ژێواری بۆ دەنێرێ!!

ئینجا روودەکەنە شوانەکە و ئەڵێن: تۆ چۆن بەمەت زانی؟

دەڵێ: لەوکاتەدا پیرەژن هاواری لێ بەرزبووەوە و منی تاوانبار کرد لەراستیدا من پاك بووم وبێ ئاگا لەو تۆمەتەی، هەرچی سوێندم بۆ دەخوارد بڕوای نەدەکرد!! منیش لەدڵی خۆما بڕیارم دا ئەو بزنە بخەمە ژێر چاو دێرییەوە..

دوێنێ چێشتەنگاو کە رانەکەم هێنا ئاویان بدەم، دیتم بزنەکە گورمی بەستەوەو خۆی بەناو کۆڵە بییە کاندا کرد. هیچ گوێم نەدایێ، ئێوارەش کە هێنامەوە بۆ ئاودان دەبینم بەهەمان شێوەی چێشتەنگاو خۆی کردەوە بەناو کۆڵە بییەکاندا، ئینجا کەوتمە شوێنی، و ئەوەم بینی کە ئێستا ئێوە بینیتان.. پاشان شوانەکە روو بەخەڵکەکە ئەڵێت: دەی توخوا ئەگەر بەچاوی خۆتان نەتان بینیبایە بڕواتان پێ دەکردم؟!

ئەوانیش دەڵێن: نەوەڵڵا..

ئەویش دەڵێ: من خۆم ئەوەم دەزانی بۆیە منداڵەکەم نە هێنایەوە، بەلاّم لەراستیدا خوا ویستی ئەم منداڵە رزگاربکات بۆیە تەنیا بزنی ئەو پیرە ژنەی بۆ دەنێرێ، تا پیرەژن هاواری لێ بەرز ببێتەوە و ئەم منداڵە بدۆزرێتەوە، ئەگەر شیری بزنی ماڵێکی تری بخواردایە کە بزنیان زۆرە هەر پێی نەدەزانرا..

ئیتر منداڵ و لانکەکەی دێننەوە بۆ ئاوایی و ژنێك کە تازە منداڵەکەی مردووە دەیگرێتە خۆی و شیری پێ دەدات و بەخێوی دەکات..باوك ودایکی هەر نەزانرا لەکوێ یە؟ وا دەردەکەوێ لە لافاوەکەدا باوك ودایك و کەس و کاری تیا چووبن! ئێستاش ئەوتە پیر بووە و ژن ومنداڵی هەیەو هەر پێی دەڵێن: مچە بێ کەس!!

# # #

ئینجا وەستا عەلا یەك دوو کۆکەی بۆ کرد و گوتی: کاکەسەن گیان! ئاگات لێیە خوا چەند رازیقە؟! منیش ئەم ئایەتانم بۆ خوێندەوە:

" وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الأَرْضِ إلاَ عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا، وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا، كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ."[٢٠]

ژێواری هەموو گیان لەبەرێ لەسەرخوایە، خۆایش ئاگادارە بەجێگاو لانەیان، هەموویشی لە لەوحول مەحفوزدا نووسراوە..

"وَلا تَقْتُلُوا أَوْلادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلاقٍ، نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ، إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا."[٢١]

مناڵەکانتان لەترسی هەژاری مە کوژن، ئێمە(خوا) ژێواری ئەوان و ئێوەیش دەدەین، بێگومان کوشتنیان تا وانێکی گەورەیە!!.

# #

---

[20]- سورة هود/٦.
[21]- سورة الإسراء/٣١.

رۆژێك مامۆستا سەیید نەجموددینی رەحمەتی ومامۆستا عەلادینی ئەمانی هاتن بۆ سەردانم، منیش ئەم رووداوەم بۆ گێڕانەوە، زۆریان پێ سەیر بوو، مامۆستا عەلا گوتی: مامۆستا مەلاکەریمی بیارە لەتەفسیرەکەیا رووداوێك دەگێڕێتەوە زۆر لەم رووداوە دەچێ، کاتێ پاکنووست کرد سەرێکی لێ بدە.

قسەکەیم پێ جوان بوو، بۆیە لێم پرسی: لەچ شوێنێکی تەفسیرەکەیدایە؟

گوتی: نازانم..

بەڵێ، بەشوێنیا گەڕام، لەبەرگی دووەم[٢٢] و لەسوورەتی ئالی عیمران و ئایەتی سیی وحەوتدا بەم جۆرە باسی دەکات، ودەڵێ: "لە لێوارەی چەمی باوەجانی لافاوێکی گەورە هەڵدەستێ، چەند ماڵ وبەر وێران دەکا، و زەلام ئاو دەیبات، لەناو ئەوکارەساتەدا بێشکەیەك بەمنداڵێکەوە بەرلافاوی ئاو دەکەوێت، ئاو بێشکە دائەماڵێ و ئەیبات، تاماوەیەکی زۆر، دوایی بەلقە داربییەکەوە ئەگیرسێتەوە، بزنێکی کۆڵ فێر ئەبێ هەموو رۆژێ ئەچێتە لای بێشکەکە، و خۆی شۆڕ ئەکاتەوە بەسەریا، و مناڵەکە تێر گوانەکانی ئەمژێ، تا تێر ئەخوات، ماڵی خاوەن بزن لەشوانەکە ئەکەونە

22- تەفسیری نامی، بەرگی دووەم، لاپەڕە / ٥٥.

گومان و ئەڵێن: تۆ بزنەکە ئەدۆشی، بۆیە هەموو رۆژێ گوانی خاڵیە، شوانەیش ناچێتە ژێر ئەوباسەو ئاگای لەهیچ نییە.. تا کابرای خاوەن ماڵ ئەکەوێتە پەیجووری باسەکە، و دوور و نزیك شوێن بزنەکە ئەکەوێت، تا ئەگاتە گوێ چەمەکە، وەختێ سەرنج ئەدات ئەو رووداوە سەیرە ئەبینێ و مناڵەکە دێنێتەوە، مناڵەکە گەورە ئەبێت، و ئەبێتە پیاو و خاوەنی منداڵ و نەوە، نەوەی کابرا گۆشتی بزنی کۆڵ لەخۆیان حەرام ئەکەن"

# # #